

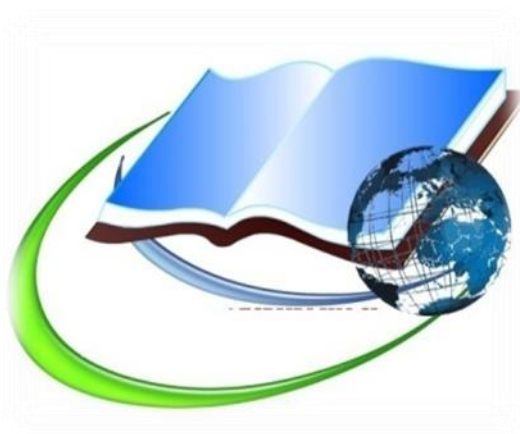
**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA’LIMI
VAZIRLIGI**

Respublika
Ta’lim Markazi

RESPUBLIKA TA’LIM MARKAZI

**2021-2022-O‘QUV YILIDA UMUMIY O‘RTA TA’LIM
MAKTABLARINING 7-SINF O‘QUVCHILARI UCHUN BOSQICHLI
NAZORAT IMTIHONINI O‘TKAZISH BO‘YICHA ONA TILI FANIDAN
METODIK TAVSIYA VA MATERIALLAR**

Toshkent-2021

Imtihon materiallari va tavsiyalar Respublika ta'lim markazi huzuridagi ilmiy-metodik kengashi 2021-yil 30-martdagi 1-sonli yig'ilishida muhokama qilinib, nashrga tavsiya etilgan.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarining 7-sinf o'quvchilari bosqichli nazorat imtihonini o'tkazish bo'yicha metodik tavsiya va materiallarni tijoriy maqsadda ko'paytirib tarqatish taqiqlanadi.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalari metodbirlashmalari bosqichli nazorat imtihoni materiallariga 15-20% gacha o'zgartirishlar kiritishi mumkin.

Tuzuvchi:

G.Xolmuratova - Respublika ta'lim markazi ona tili fani metodisti.

Taqrizchilar:

N.Ergasheva – Farg'ona viloyati Quva tumani 62-IDUMining oliy toifali ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi.

O.Bozorova – Toshkent shahar Uchtepa tumanidagi 295-umumiy o'rta ta'lim maktabining ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi.

ONA TILI

7-SINF

Ona tili ta'limining asosiy maqsadi - o'z fikrini og'zaki va yozma tarzda to'g'ri va ravon bayon qiladigan, jamoat joylarida, turli nutqiy vaziyatlarda mustaqil ravishda fikrini ifoda etadigan, og'zaki va yozma savodxonlik malakalariga ega bo'lgan, kitobxonlik madaniyati shakllangan, mustaqil va ijodiy fikrlay oladigan, o'zgaralar fikrini anglaydigan - muloqot va nutq madaniyati rivojlangan shaxsni kamol toptirishdan iborat.

Ona tili fanidan o'quvchilarning DTSda belgilangan nutqiy hamda lingvistik kompetensiya elementlari qay darajada shakllanganligini hamda savodxonlik darajasini aniqlash maqsadida 7-sinfda ona tili fanidan bosqichli imtihon yozma ish, ya'ni diktant shaklida o'tkaziladi.

Diktant o'quvchilarning savodxonligini tekshirish bilan birga til qurilishi bo'yicha olgan bilimlarini amaliyot bilan bog'lash ko'nikmasi va yozma nutq hosil qilish malakasini tarkib toptirishga qaratiladi.

Tanlangan diktant matni quyidagi talablarga mos bo'lishi lozim:

- o'quvchilarning o'quv yili davomida o'rgangan mavzulari yuzasidan bilim va malakalarini mustahkamlashga hamda savodxonligini tekshirishga xizmat qilishi;
- diktant matnining hajmi 100-120 ta so'zdan iborat bo'lib, o'tilgan mavzularga to'la muvofiq keladigan va olingan bilimlarni sinash imkoniyatini beradigan material tanlanishi;
- tanlangan matn o'quvchiga ma'lum darslikdan olinmay, imkon qadar ijodiy bo'lishi, mustaqil o'qilgan yoki o'quvchiga notanish bo'lgan asarlardan olinib, ta'limiy, tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishi lozim.

Diktant o'qib eshittirish orqali yozdiriladi. Diktant yozilgandan so'ng matn qayta ifodali o'qib beriladi.

Diktant quyidagi baholash mezonlari asosida baholanadi

t/r	MEZONLAR	BALL
1	Husnixat bilan yozilgan, 1 ta imlo, 2 ta ishoraviy xatosi bo'lgan diktantga qo'yiladi. (bu 1/ 2 shaklida belgilanadi)	5
2	Xatolar soni turlicha bo'lishi mumkin: 2 ta imlo + 2 ta ishoraviy xato; 1 ta imlo + 3 ta ishoraviy xato; 0 imlo + 4 ta ishoraviy xato. (Bu: 2/2; 1/3; 0/4) Xatolar nisbati o'zgarishi mumkin, lekin ularning umumiy miqdori 5 tadan, imlo xatolar soni 2 tadan oshmasligi kerak.	4
3	4 ta imlo + 4 ta ishoraviy xato; 3 ta imlo + 5 ta ishoraviy xato; 0 imlo + 7 ta ishoraviy xato; 4 ta imlo + 6 ta ishoraviy xato. (Bu: 4/4; 3/5; 0/7; 4/6) Ammo imlo xatolar soni 4 tadan oshmasligi kerak.	3
4	7 ta imlo + 7 ta ishoraviy xato; 6 ta imlo + 8 ta ishoraviy xato; 5 ta imlo + 9 ta ishoraviy xato; 8 ta imlo + 6 ta ishoraviy xato. (Bu: 7/7; 6/8; 5/9; 8/6) Har qanday 7 tadan ortiq imlo xatoga qo'yiladi.	2

Izoh:

1. Belgilangan mezonlardan ortiqcha xatoliklar bo'lsa, "1" ball qo'yiladi.
2. Diktantga baho qo'yishda belgilangan mezonda chegara bo'lishi kerak.
Masalan: "4" baho uchun imlo xatolar soni 2 tadan, "3" baho uchun imlo xatolar soni 7 tadan ortiq bo'lishi kerak.
3. Diktant matnidagi tuzatishlar soni 3 ta yoki undan ortiq bo'lgan diktantga "5" baho qo'yilmaydi.
4. Tuzatishlarning soni 5 ta yoki undan ko'p bo'lsa, diktant bahosi o'z-o'zidan 1 ballga pasaytirilib qo'yiladi. Bunday holatda, masalan, "4" baho "3" bahoga tushuriladi.

Agar ishoraviy xatoliklar umuman bo'lmay, faqat 4, 5 ta imloda xato bo'lsa, "3" baho qo'yiladi.

ONA TILI

7-sinf

DIKTANT UCHUN MATNLAR

O'zbekiston tabiati

O'zbekiston tabiatining so'limligi, geografik jihatdan qulay joylashgani, hayvonot dunyosining xilma-xilligi bilan boshqa mamlakatlardan ajralib turadi. Vatanimiz hududidan Osiyoning asosiy daryolaridan bo'lgan Amudaryo va Sirdaryo oqib o'tadi. Yurtimiz shimolida esa Tyan-shan va Pomir-Oloy tog'lari yastanib yotibdi. Bundan tashqari, O'zbekistonda jahonning eng yirik cho'llaridan biri bo'lgan Qizilqum cho'li hamda Orol dengizi mavjud.

Yurtimizni qushlarning sevimli maskani deyish ham mumkin. Chunki vatanimizda yashaydigan 688 turdagi hayvonlarning 441 tasi qushlardir. Ammo odamlarning tabiat muhofazasiga beparvolik qilgani, o'simliklarni payhon qilib, hayvonlarni ovlagani tufayli oxirgi 100 yil ichida yurtimizdagi noyob jonzorlar keskin kamayib ketdi. Ayniqsa, turon yo'lbarsi, gepard, qulon, orol sulaymonbalig'i kabi jonivorlar butunlay yo'q bo'lib ketgani judayam achinarli.

Yana shunday hayvonlar borki, agar biz ularni asramasak, yaqinda yo'qolib ketishi mumkin.

(110 so'z, Sa'dullo Quronov)

Kamalak qanday paydo bo'ladi?

Kamalak – eng chiroyli tabiat hodisalaridan biri. Azal-azaldan odamlar kamalak nima ekani haqida bosh qotirishgan. Natijada kamalak bilan bog'liq ko'plab afsona va ertaklar paydo bo'lgan. Masalan, qadimgi yunon mifologiyasida kamalak osmon bilan yer o'rtasidagi yo'l hisoblangan. Qadimgi Xitoyda esa kamalakni samoviy ajdaho deb o'ylashgan. Slavyan xalqlari afsonalarida kamalak samoviy ko'prik, deya tasvirlangan. Xuddi daryolardan suv olib, bu ko'prik orqali osmonga olib chiqilarkan-u, keyin bu suv yomg'ir bo'lib yerga yog'arkan. Siz bilan biz bularning bari cho'pchak, ertak ekanini yaxshi bilamiz-a? Barakalla!

Kamalak o'zi nimaligini ham bilasizmi? Ahamiyat berganmisiz, kamalak faqat yomg'irdan oldin yoki keyin paydo bo'ladi?! Kamalak ko'rinishi uchun

yomg'ir bilan bir qatorda nima zarur bo'ladi? To'g'ri, albatta, bulutlar orasidan quyosh nur sochayotgan bo'lishi kerak.

(100 so'z)

YAXSHILIK GULI

Avtobus cho'l o'rtasida to'xtab, suv almashtirib olishi kerak. Bu yerda hech kim yashamaydi. Yo'lovchi mashinalarning suv almashishiga atayin quduq qilingan. Quduqdan ikki metrcha narida bir tup atirgul ochilib turibdi, uning yonidagi taxtachada shunday yozuv bor: "Yo'lovchi, quduqdan suv olib ichganingda shu gul tagiga bir piyola suv quy!"

Avtobus ketishi bilan yo'lovchilar o'zlarini quduqqa urishadi. Chelakda suv tortib, birov stakan botiradi, birov piyola botiradi. To mashina motori soviguncha u yoq- bu yoqqa qarab, cho'lni tomosha qilishadi va, albatta, gulga ko'zlari tushadi. Shunda taxtachadagi yozuvni ham o'qishadi. Birin-ketin piyolada suv olib borib, gul tagiga quya boshlashadi.

Qarabsizki, hademay gul tagidagi chuqurcha suvga to'ladi.

Cho'lning olovdek oftobi uning bargini qurit olmaydi. Tomirlariga jon berib turgan tuproqning namini havoga uchi olmaydi.

Chunki bu yerdan kuniga uch marta odam o'tadi, uch marta shu gulga suv beradi. Bu – abadiy so'lmas gul.

(120 so'z, Said Ahmad)